

»SLOVENE« velja
pe pošti na vse strani Jugo-
slavije in v Ljubljani:
na celo leto naprej . . . K 240—
na pol leta 120—
na četrt leta 60—
na en mesec 20—
Zalozništvo celoletno K 480—
Sobotna izdaja:
za celo leto K 40—
za en mesec 10—

SLOVENE

Inserati:
Enostopna politična (59 mm
široka in 3 mm visoka ali uje
prostor)
na enkrat . . . po K 6—
poslana itd. . . po K 9—
Pri večjem naročilu popust.
Najmanjši oglas 59/9 mm K 15.
Izhaja vsak dan izveniški
ponedeljka in dneva po praz-
niku ob 5. uri zjutraj.
Mesečna priloga: Vostnik SKS2

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Rokopisi se ne vračajo; nevrnirana pisma se ne
sprejemajo. Uredn. telef. št. 50, upravn. št. 328.

Političen list za slovenski narod.

Uprava je v Kopitarjevi ul. 6. — Račun poštne bran.
Ljubljanske št. 850 za naročnino in št. 349 za oglašje,
avstr. in češke 24.797, ogr. 26.511, bosn.-herc. 7563.

Politična vabila.

Po Sloveniji so v nedeljo razposlali politična vabila. Razposlala jih je JDS preko »Jutra«, na one pa, katerim glavno g'asilno dr. Žerjavove stranke ni všeč, jih je razposlal istotako v »Jutru« g. minister dr. Kukovec v svojem imenu.

Vabila se glase na vse politične stranke izvzemši seveda na Slovensko ljudsko stranko. Prepričani pa smo, da bi bili povabili tudi to, če ne bi bili uverjeni, da bodo njihove najmilejše prošnje za eventuelno »državotvorno« sodelovanje SLS-a z JDS-om brezpogojno odbite.

Vabilo, izdano od »Jutra« v nedeljo zjutraj, je naslovljeno na narodne socialiste.

Narodnim socialistom »Jutro« najprej rahlo, zelo rahlo očita nekdanje ozke stike med obema strankama, spominja jih na denarne žrtve, ki jih je doprinesla staroliberalna stranka za narodne delavske organizacije — dokaz, da so liberalni gospodje tudi že v starih časih poznali samo eno idejo, namreč denar — spominja jih na ptujsko afero, katero je povzročila JDS zastoj, ker se kljub tej nečedni aferi ni mogla vnesti na ljubljanski županski stol, a vse te spomine našteva »Jutro« v tako ljubeznivem, gniljivem tonu, kakor našteva dobra žena izgubljenemu možu njegove napake v ljubezni polnem tonu odpustljivosti, ker upa, da bo postal zopet pridn in dober mož in zvest soprog.

JDS upa na združitev staroliberalcev z narodnimi socialisti in pričakuje, da bodo postali pridni in dobri podaniki g. dr. Žerjava. Most, preko katerega se da priti do združitve, naj tvori seveda skupno sovraštvo proti »v principu nemoralnim klerikalcem«. Tega skupnega sovraštva se morajo po »Jutru« zavedati eni in drugi, »tega se morajo zavedati vsi obojestransko«. Dr. Žerjav torej upa na »koalicijo sovraštva« — in dr. Trillerju priporočamo, naj enkrat to koalicijo sovraštva do dna preštudira in ugotovi, katera stranka je »v principu nemoralna«!

Mnogo širokopoteznejši je v svojem političnem vabilu g. minister dr. Kukovec. On se obrača v prvi vrsti na SKS in na JSDS, nekoliko tudi na NSS.

Zanimivo je, kaj pravi o samostojnih: »Vemo, da jim je pripadla zgodovinska naloga v Sloveniji potisniti klerikalno stranko v manjšinsko vlogo nasproti drugim strankam. Vidimo nadalje, da ta politična skupina ni obveljala kot razredna stranka, ker se je odcepila od ostalih agrarcev.«

To je važno. Iz ministrskih ust, in sicer iz ust ministra one stranke, o kateri je rekel samostojni vodja g. minister Pucelj, da vežejo samostojneže nanjo najtesnejše vezi, slišimo potrdilo tega, kar smo mi od nekdanj ugotavljali, namreč da samostojneži niso nič drugega kot liberalna priprava in nikaka razredna kmečka stranka. Mi nečemo trditi, da med samostojneži ni bilo ljudi, ki so mislili in verjeli, da bodo zasnovali v Sloveniji čisto agrarni pokret — iz besed g. dr. Kukovca, ki mora stvar poznati do dna, imajo priložnost spoznati čisto resnico.

To resnico potrjuje tudi opazka dr. Kukovca glede nedavnega koketiranja g. ministra Pucelja z radikalno stranko. O tem najnovejšem navideznem preokretu samostojnih politikov pravi dr. Kukovec: »Minister Pucelj, ki je bil par mesecev pred volitvami še podpredsednik demokratske stranke v Ljubljani, pač ni šel v borbo na kmečkem programu, da bi doživel to potovanje na skrajno desnico (v radikale). Če je poslušal vablilne glasove, mogel je to kot dober računar storiti le, da onemogoči priključek klerikalne stranke k radikalni.«

Te ugotovitve ministra dr. Kukovca si je treba zapomniti. »Dr. Pucelj«, bivši podpredsednik JDS, ni šel v borbo, da pristopi k radikalcem, ampak da ostane pri demokratih in da pomaga kot »dober računar« demokratom streti klerikalce.

»Dober računar«, ki je zasnoval samostojno intrigo in koketiranje z radikali, seveda ni g. »dr. Pucelj«, ampak — dr. Žerjav. Ta brez intrig sploh živeti ne more.

Ker so pa samostojneži itak le demokratski privesek, pravi dr. Kukovec dalje, da je najpametnejše, da to odkrito priznajo in se deklarirajo kot — demokratski najčistejšega kova.

Uprav klasično je poglavje o socialni demokraciji. Minister dr. Kukovec ugotavlja, da »socialna demokracija ni grišla do veljave kot jugoslovanska stranka«. Kaj pa pravi »Jutro« na uvodnem mestu v isti številki? »Po prevratu . . . je postala JSDS od Dunaja in Trsta neodvisna. Ističasno se je postavila na jugoslovansko državno stališče« (podčrtava »Jutro«!) Šef JDS-a dr. Kukovec ima torej o soc. demokratih svoje posebno mnenje, ki za voditelje JSDS ni posebn laskavo: »Njeni prejšnji voditelji prehajajo v veleposetniške oskrbnike in tovarniške ravnatelje. Aktivni voditelji stranke so se pa mogli prepričati, da soc. demokracija ni oni tip delavske stranke, ki ima pri nas veliko bodočnost.« Ergo: delavci marši-

raje v JDS! JDS potrebuje vse, kar leze in gre, da reši sebe in svoje advokate, ne zamuja niti komunistov.

Politična vabila JDS so naravnost smešna. Zlomljeni in razbiti konkurni masi, ki je posvečen trohobi in gnilobi vsled njene neprincipielnosti in ki priznava edino vsezveljavni denar kot svojo politično idejo, se hoče političnega vodstva! Kdo ji ga naj da? Ali dr. Žerjav res ni mogoče dopovedati, da ga pred njegovo priznato politično smolo ne rešijo nobene intrigantske sposobnosti? Mi »v principu nemoralni klerikalci« damo demokratom, v svesti si svoje moči in zupanja med ljudstvom, en dober svet: Pustite dr. Žerjava in delajte sami, kar znate in morete, pa bodo uspehi boljši.

Politična vabila, ki jih razpošiljata »Jutro« in g. dr. Kukovec za vstop v demokratski cirkus, so izraz lastne slabosti in strahu. JDS trepeče. Trepeče pred »v principu nemoralnimi klerikalci«, pred »kliko g. Peska«, pred »veleposetniškimi oskrbniki«, pred komunisti, in celo pred »dr. Puceljem«. Take trepetlike imenuje naše ljudstvo figovce in slovensko ljudstvo obrača nemožatosti hrbet.

Umazana afera »Omnium Serbe«.

Belgrad, 3. okt. (Izv.) Listi javljajo z ozirom na znano ponudbo dveh francoskih bank, da ustanove v naši državi tvornico orožja in municije, sledeče podrobnosti: Lastnik neke francoske tvornice orožja je ponujal že leta 1919. naši državi svojo tvornico v nakup za ceno 5 milijonov frankov. Danes se govori, da gre pri tej ponudbi za neko staro francosko tvornico orožja, čije stroji so popolnoma zarjaveli in v kateri ni bilo mogoče izdelati ne ene nove puške niti takrat, ko je bila tvornica nova. Govori

se tudi, da je uprava francoske armade odzela tej tvornici dobave za francosko vojsko, ker je bilo v njej izdelano orožje za nič. Danes ponuja konzorej »Omnium Serbe« naši državi to staro ničvredno tvornico za ceno 120 milijonov frankov. Na ta način bi lastnik tvornice zaslužil okrog 500 odstotkov ne glede na milijone, ki bi jih zaslužil v času, dokler bo trajala koncesija. O vsej tej zadevi bo na prvi seji zakonodajne skupščine interpeliral vlado poslanec dr. Momčilo Ivanič.

Radikalci za sporazum in za Protiča?

Belgrad, 3. okt. (Izv.) Koalicija med radikalci in demokrati se nahaja v stalni krizi, ker so se radikalci odločili, da vztrajajo na svoji zahtevi po odstopu Svetozarja Pribičevića od ministrstva notranjih zadev,

da z odstopom Pribičevića pripravijo ugodnejši teren za sporazumno sodelovanje s Slovenci in Hrvati v parlamentu. V tem oziru si obetajo radikalci jako mnogo od akcije Stojana Protiča.

Zakon o centralni upravi.

Belgrad, 3. oktobra. (Izv.) Zakonodajni odbor je danes razpravljal zakon o centralni upravi in določil ministrstva, ki naj ostanejo samostojna tudi po uveljavljenu nove ustave. Kot zastopnik Jugoslovanskega kluba se je udeležil seje dr. Dubilič, ki je predlagal, naj se ministrstvo narodnega zdravja spoji z ministrstvom za socialno politiko. Temu predlogu so nasprotovali muslimani, ker bi izgubili na ta način enega svojega zastopnika v vladi.

Dr. Dubilič je dalje predlagal, naj se ukine ministrstvo za šume in rude in naj se gozdne zadeve pridele ministrstvu za kmetijstvo, oddelek za rude pa ministrstvu za trgovino. Poljedelsko ministrstvo se bo spojilo z ministrstvom za agrarno reformo v eno samo ministrstvo. Od ministrstva za promet se odloči oddelek za pomorsko brodarstvo kot samostojen. Druga ministrstva ostanejo.

Boji ob albanski meji.

Italijani podpirajo Albance.

Belgrad, 3. okt. (Izv.) Današnji listi javljajo z ozirom na položaj o jugoslovansko-albanski meji, da se na več mestih bijejo ljuti artiljerijski boji. Naši so ugotovili,

da razpolagajo albanski ustaši tudi s topovi večjega kalibra italijanskega izvora. V pristanišču v Draču se nahaja 12 italijanskih bojnih ladij.

Generalni štrajk v Julijski Benečiji.

Trst, 2. okt. (Izv.) Generalni štrajk traja dalje. Med delavstvom vlada veliko ogorčenje, ker je očitno, da so industrijalci napravili načrt, kako bi delavske vrste s pomočjo lakote razcepili in potem posamezne kategorije uklonili. Danes so zborovale vse delavske zbornice v Julijski Benečiji in soglasno sklenile: da je v sedanjem boju vse delavstvo popolnoma solidarno, da se bo složno uprlo vsakemu zmanjšanju plač in prikrajšanju na drugih delavskih pridobitvah. Komunistična delavska zbornica je sklenila poslati vladi ultimatum, da se morajo ladjedelnice tekem 24 ur zopet odpreti.

Štrajkajo vsi delavci na kopnem in na morju. Izjemo delajo le še železničarji, ki so sicer že proglasili svojo solidarnost

s štrajkujočimi, vendar še čakajo navodil iz Rima. V soboto so skušali nekateri trgovci v Trstu odpreti trgovino, kar so pa straže štrajkujočih preprečile. Z živili je Trst za prvo silo preskrbljen, nima pa vode in luči. Položaj je skrajno žalosten.

Kakor se sliši, namerava vlada ladjedelnice rekvirirati, ako skoro ne pride do sporazuma.

Zveza narodov in Albanija.

Zeneva, 3. oktobra. Skupščina zveze narodov je sklenila, priporočiti albanski vladi, naj izjavi svojo zadovoljnost za današnji določitev mej po poslaniški konferenci, kakor sta to storili že Jugoslavija in Grška. Tričlanska nepristranska komisija odputuje takoj v Albanijo, da se uveri o izvedbi sklepov poslaniške konference. Za troške te komisije je na razpolago 100.000 zlatih frankov.

Rdeča šola . . .

Sedanja nemška ustava šolskega vprašanja ni končno veljavno rešila, marveč prepušča to posebnemu državnemu šolskemu zakonu in izvršilnim določbam posameznih dežel. Tak zakon se sedaj pripravlja in začenja se vroča borba za šolo. Katoličani in verni protestanti zahtevajo verski pouk in versko vzgojo v šoli, drugi zahtevajo takojmenovano »svetno šolo«. Ta označba je zelo nedoločna in če bi hoteli verjeti njenim propagatorjem, se za njo tudi dejavito ne skriva ničesar veri sovravnega, ampak ima biti »svetna šola« le enotna, v vsakem pogledu nevtralna šola, enako dostopna otrokom vseh veroizpovedanj in staršev brez konfesije. Kaj pa se dejansko krije pod tem geslom, nam povedo dogodki na propagandističnem »Rdečem šolskem tednu«, ki so ga minoli teden priredili socialisti vseh treh struj v mestu Neukölln. V boljše razumevanje teh dogodkov moramo pribiti, da stoji za zahtevo po svetni šoli kot sklenjena politična celota ravno in edino-le socialisti. To je značilno zanje. V vseh drugih pogledih — političnih in gospodarskih — se je socialna demokracija popolnoma prilagodila stališču nesocialističnih strank in se zaradi tega ni plašila niti razcepov; samo v kulturnem pogledu so si ostali socialisti zvesti in edini med seboj. Ne ljubezen do delavstva, ampak sovraštvo do krščanstva jih edino še drži. Rdeči šolski teden v Neuköllnu govori o tem glasno dovolj.

Na enem izmed predavanj tega tedna je govoril neodvisni socialist dr. Löwenstein, ki je med drugim rekel: »Boj za svetno šolo je političen boj. Bog je kot izliv socialne skladnosti samo v neskončnost projicirana kapitalistična oblast. Proletariat ima zgodovinsko pravico, da se odstrani tudi tukaj utelešeno načelo podrejenosti . . . Pravi boj se ne bo izbojeval v parlamentu ali postavodaj, ampak proletariati mora osvobodilni boj v kulturnih in gospodarskih vprašanjih izbojevati v svoji veliki masi sam. Svetna šola je prvi cilj tega boja. To je za vsakogar dovolj jasno povedano.«

Rdeči šolski teden se je zaključil z velikim demonstracijskim izprehodom po neuköllnskih ulicah. O tem poroča Germania: »Spreveda se je udeležilo 2000 do 2500 oseb, med temi dve tretjini otrok. Sprejaj so nosili zastave vseh treh socialističnih strank. Otroci so nosili napise: »Starši, osvobodite nas verskega pouka!« »Zahtevamo socialistične učitelje!« Resnično visoka uravnost je npravost brez Boga in brez vraga!« »Iščite novega duha in preženi staro zlo, zahteva ti prinese sreče in ne sv. pismo!« »Doli s šolskimi nazadnjaki!« »Pustite male priti k nam v svetno šolo!« »Za bogaprosto človečnost!« Ko je sprevod prišel mimo cerkve, kjer se je vršila služba božja, je kakor na povelje zasvirala godba, neki socialist je stopil naprej, zavil hlebec in zavpil: »Ven s farji!« Vse tri skupine v sprevodu so na to po vrsti odgovorile z vibarnim »doli!«

Na Herzbergplatzu se je sprevod ustavil, nakar je nastopila socialistična govornica, ki je razvijala te-le misli:

»Pustite male k meni priti, tako je rekel veliki Nazareneec in tako pravimo tudi mi. Verski pouk se mora iz šole odpraviti. Zahtevamo svetno šolo. Otroci morajo svojim staršem odpreti oči in jih vzgajati. Nasprotujoče starše naj otroci prisilijo, da odpovedo verski pouk in če se v to ne dajo prisiliti, naj otroci pač brez dovoljenja staršev pridejo k nam; mi bomo potem že skrbeli za to, da bodo smeli v svetni šoli ostati.«

Ni nam na tem, da bi se glasno zgradili. Pa tudi ni treba. Kar smo navedli, govori ob sebi glasno dovolj za vsakega pametnega človeka. Kar smo hoteli s temi vrsticami doseči, je le to, da znova opozorimo našo javnost na prave namene svobodomiselnih elementov, ki jih imajo šole. Prepričani smo, da je med Jugoslovani, izvzemši socialističnih vrst, le malo ljudi, ki bi hoteli šolo, v kateri se vzgaja upor proti Bogu in dosledno proti vsaki oblasti, upor tudi proti lastnim staršem.

Gre le za to, da se razbistre pojmi, kakšna mora biti »bogoprosta« šola. Zelo bi se motil, kdor bi mislil, da bi bila šola, kakršno zamišlja naše demokratsko učiteljsstvo s Pribečevićem na čelu, kaj boljša nego socialistična, češ v njej se bo vendar vzgajala poštena, domoljubna mladina. Doselej še ni nikdar nobena šola in nobena država obstala brez vere v nadzemsko avtoriteto, ki brezpogojno obvezuje vse brez razlike in žalostno se bo tudi v bodoče izjalovil vsak tak poizkus. Katoličani bomo branili versko vzgojo mladine do zadnjega diha.

Uradniški zakon.

Belgrad, 2. okt. V veliki dvorani občinskega odbora v Belgradu se je večeraj začela skupščina uradniških organizacij iz vse države, na kateri se ima izvesti ujedinjenje vseh dosedaj obstoječih uradniških zvez in pretresati načrt zakona o uradnikih. Po daljši razpravi o zveznih pravilih se je začela načelna diskuzija o uradniškem zakonu, ki ga je izdelalo uradniško združenje. Glavna načela tega zakonskega projekta se morejo v glavnem podati v nastopnem: Vsi državljani kraljevine SHS morejo vstopiti v državno službo po zakonitih pravilih, toda osebe brez moralne kvalifikacije in one, ki proglašajo protidržavna načela, ne morejo biti državni uradniki. Vsi državni uradniki so v prvih dveh letih službe začasni, po tem času pa postanejo definitivni, ako izpolnijo potrebne pogoje. Strokovna uradniška usposobljenost se dokaže z državnim izpitom v vseh panogah državne službe. Po izobrazbi se uradniki delijo v nastopne kategorije: 1. služba, za katero se zahteva popolna fakultetska izobrazba z diplomom; 2. služba, za katero se zahteva državna akademija, ali zrelostni izpit z višjo teoretično naobrazbo; 3. služba, za katero je potrebna osemrazredna gimnazija, realka ali višja strokovna šola; 4. služba, za katero so potrebni štirje razredi gimnazije ali nižje strokovne šole; 5. služba, za katero se zahteva najmanj dovršena ljudska šola in 6. služba, za katero zadostuje najpotrebnejša pismenost. Najzadnja plača državnega uradnika je 5000 dinarjev, najvišja pa po kvalifikaciji 14000 dinarjev. Vsa mesta v državni službi se popolnijo z natečajem, toda po izboru strokovne uradniške zveze. Uradnik se ne more povišati, dokler ne položi državnega strokovnega izpita. Vsak uradnik je moralno in materialno odgovoren za vse prestopke, ki jih napravi v državni službi. Državni namestnik mora biti odpuščen in kaznovan na podlagi razsodbe disciplinarnega sodišča. Odpuščen mora biti tudi zato, ako se obsodi radi prešuštva ali ako je bil slabo ocenjen. Ocenjevanje službe je obvezno in se vrši koncem vsakega leta. Uradnik, se odpusti iz službe, ako je bil trikrat zaporedoma slabo ocenjen, ali šestkrat v službi sploh. — Nato je podal član državne komisije za sestavo uradniškega zakona nekatera pojasnila o glavnih načelih, na podlagi katerih se bo zakon izdelal v državni komisiji. O tem se je razvila razprava.

Belgrad, 3. oktobra. Na zborovanju državnih uradnikov in državnih uslužbenecv se je najprej končno veljavno redigiral pravilnik osrednje zveze, nato pa je bil soglasno izvoljen za predsednika saveza kasacijski sodnik Vaza Petrovič. Po volitvi je bila detajlna razprava o zakonskem načrtu, ki se tiče uradnikov, katerega je izdelalo združenje jugoslovanskih uradnikov. Ta načrt stoji na stališču, da morejo biti sprejeti v državno službo samo državljani kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev in tuji podanici naše narodnosti, ki imajo predvsem moralno in socialno kvalifikacijo in šolsko izobrazbo, katero zahteva njihovo mesto. Uradnik, ki opravlja državno službo, ne more aktivno sodelovati v politiki in ima samo svobodno volilno pravico. Pri členu, ki govori o sprejetju žensk v državne službe, se je razvila živahna debata, pri kateri se je sklenilo, da se omožene ženske ne bodo sprejemale v državno službo. One, ki so pa že v drž. službi, jo bodo lahko obdržale. Nato so se izpremenili nekateri členi, kakor n. pr. člen o razdelitvi uradnikov na kategorije po kvalifikaciji in člen, ki govori o sestavi sveta strokovnjakov za drž. izpite. Predsednik Vaza Petrovič, ki je tudi član drž. komisije za izdelavo uradniškega zakona, bo predložil izpremembe, dopolnila in opombe k zakonu, katere se je sklenilo predlagati na zborovanju zveze uradnikov svoji komisiji.

Konferenca v Portorose.

Rim, 3. okt. (Izv.) Konferenca nasledstvenih držav Avstro-Ogrske se bo sestala v prvi polovici oktobra v Portorose.

Sklicanje češkega parlamenta.

Praga, 3. okt. (Izv.) »Narodni Listy« poročajo, da se bo te dni vršila seja načelnikov parlamentarnih klubov, na kateri se bo sklenilo, da se narodna skupščina

skliče na 18. ali 19. oktobra. V prvi seji skupščine bo podal finančni minister svoj ekspezo. Nemci se nameravajo zopet udeleževati sej. V ta namen bo imel dr. Lodgman te dni posvetovanje z ministrskim predsednikom dr. Benešem.

Italija in mala ententa.

Praga, 3. okt. (Izv.) Nastop italijanskega poslanika markiza della Toretta v mažarskem vprašanju pomeni, da Italija ni pustila, da bi češki ministrski predsednik dr. Beneš izvedel do konca svojo posredovalno akcijo. Italija noče, da bi mala ententa v mažarskem vprašanju samostojno nastopala.

Odpovedan sestanek.

Praga, 3. okt. (Izv.) Valed zadnjih dogodkov se konferenca češkega zunanjega ministra in ministrskega predsednika dr. Beneša z avstrijskim zveznim kanclerjem dr. Schobrom, ki je bila določena na dan 4. oktobra v Budjepevcih, ne bo vršila.

Zapadno-ogrsko vprašanje.

Dunaj, 3. okt. Ententni zastopniki doslej na Dunaju še niso storili nobenega koraka glede povabila k porazgovoru o burškem vprašanju v Rimu, ki ga je večeraj naznanila Agence Havas. Vendar se pričakuje, da se zglasijo ententni zastopniki danes.

London, 2. oktobra. Diplomatični dopisnik lista »Daily Telegraph« piše: Lokalni puč Friedricha in njegovih tolp bi moral utrditi preverjenje, da je brezuspešno in naravnost nevarno, za sedaj voditi katerakoli pogajanja z Budimpešto. Težko je uvideti, kaj naj se doseže s pogajanjem z vlado, ki bolj ali manj odkritosrečno izjavlja, da ne more kontrolirati takolimenovanih insurgentov in ki je s svojim ločenim, vendar pa istovrstnim približevanjem k Rimu in Pragi pokazala svojo dvojno igro. V Angliji prevladuje mišljenje, da se na avstrijsko vlado ne sme pritiskati, da bi se odpovedala pravicam, izvirajočim iz pogodbe, zlasti ako ji silijo tako ošabno in neeudno. Pridružiti se takemu postopanju ali pa odobravati ga, je, kakor se je izrazil britanski državnik, isto, kakor če bi za kršitev mirovne pogodbe razpisali nagrado.

Maksim Gorkij o Rusiji.

London, 3. oktobra. V razgovoru z zastopnikom lista »Daily News« je izjavil Maksim Gorkij, da komunizem na Ruskem ne bo obstajal dolgo. Po njegovem mnenju bo nastala nekaka socialistična ali celo demokratska republika kakor v Zedinjenih državah. Ukinjenje blokade bi bila najboljša pot za rešitev Rusije. Sedaj v Rusiji ni možna nobena druga vlada kakor boljševiška. Ako bi sedanja vlada padla, bi nastal v Rusiji popoln kaos.

Grški poraz v Mali Aziji.

Pariz, 2. okt. Glasom turškega poročila stoji grške čete na črti Biledjik-Eki-Chér-Afoun Kara Hissar. — »Journal des Débats«, razkriva temeljem pisma nekega grškega častnika vzroke, ki so dovedli do grškega poraza v Mali Aziji. Predvsem so imeli Grki pomanjkljivo vrhovno poveljstvo, ki o sovražnikovi moči ni imelo nobenega pojma; general Papoulas je izjavil častnikom, da bodo grške čete dosepele do Angore in jo zavzele brez vsakega resnega odpora. Potem je bila pa tudi organizacija grške armade skrajno slaba; čete niso imele ne streliva ne kruha. Za ranjence ni bilo skoro nič preskrbljeno in so bili malone prepušteni samim sebi. Po sta se general Papoulas in prestolonaslednik Jurij peljala mimo tabora ranjencev, kjer je bilo zbranih 2000—3000 ranjencev, so ju le-ti viharno izžvižgali.

Dne 31. septembra se je grški kralj Konstantin z vsem spremstvom vrnil z bojišča v Atene, kjer so ga slovesno sprejeli.

Grški ministrski svet je imel zaporedoma več sej, katerih sta se udeležila tudi komisar v Smirni Sterghias in guverner Narodne banke Maximos. Finančni položaj Grške je kritičen; Maximos v Evrcpi ni mogel najti posojila pod sprejemljivimi pogoji; Anglija je n. pr. zahtevala 12% obresti in gospodarske koncesije.

POSVETOVANJA NA DUNAJU.

Dunaj, 3. okt. (Izv.) Te dni se je na Dunaju sestala komisija, sestojeca iz zastopnikov entente in podonavskih držav.

Politične novice.

+ Neprijetna lekcija. Včerajšnji »Narod« priobčuje sledeče pismo g. dr. Rad. Kušeka, vsee. profesorja, na uredništvo »Naroda«: »Gospod urednik! K predmetu Pomoč duhovništvu prosim za objavo sledečih vrstic: Kot avtor vzdržujem članek v št. 216. v polnem obsegu ne glede na spreminjeno stališče Vašega lista in navzlic opazkam, priobčenim v št. 220. Zame sta človečnost in pravica pojma, na kojih dejanja ali besede posameznikov ne morejo ni-

česar spremeniti; zame je tudi cerkvena lastnina ustavno zjamčena; zame obstoja tudi avtonomno cerkveno pravo, ki ga mora priznati na polju notranjih verskih poslov (čl. 12. ustave), tudi država, in to pravo ustvarjajo v istini samo papež in škofje. Zame so župniki kot vodje matricnih knjig tudi državni uradniki, ki prištedijo državi celo armado činovništva, in zame obstoja končno predzadnji odstavek člena 12. ustave, po katerem se morajo izdatki države za verozakonske svrhe deliti sorazmerno med posamezna veroizpovedanja. Odrskati državno pomoč ravno našemu delu katoliškega duhovništva, je tedaj protustavno.«

+ Brez posebnega naslova ponatiskujemo sledeče odstavke iz nekega članka o naši zakonodaji: »Kmalu po prevratu je prišla razširitev poglavja 9. in 10. srbskega kazenskega zakonika na vso državo. A izvedba je bila silno nesrečna. Namesto, da bi se zakoni raznih pokrajin novelizirali, se je poseglo po razširitvi veljavnosti srbskega kaz. zakonika na druge pokrajine, čegar nemodernost je evidentna.« — Dalje čitamo o zakonu o redu in radu: »Zakon o redu in radu je najhujši primer nekritičnega postopanja ustavotvorcev. Navzlic temu, da vidovdanska ustava prepoveduje ustanovitev smrtnih kazni za čisto politične delikte, ta nesrečni zakon določa smrtno kazen celo za nedolžnike nad 18. letom, če so storili delikt po čl. 1. tega zakona. Da taka, v navadnem zakonu odredjena kazen sodnikov ne more vezati, ker so dolžni ustavo spoštovati, leži na dlani. Sicer pa imamo vse tisto, kar je hotel zakon o redu in radu uvesti, mi že bolj odredjeno po naših doslednejših zakonih... Zato se je pa uvela pritožba zoper odloke upravnih oblastev, okrajnih glavarstev, — na zborna sodišča, ne da bi se oziralo na to, da je pri nas sodna in upravna organizacija strogo ločena.« — In članek končuje: »Kdor ustvarja zakone, ki niti tehnično niso brezhibni, škoduje ugledu naše države.« — Ko smo to čitali, smo se vprašali, če ni to že enkrat povedal »Slovenec«. In glej, prepričali smo se, da smo mi že vse to zdavnaj povedali, samo z drugimi besedami. Zato smo pa tako radovedni, kdo je novi »katoliški boljševik«, ki nam daje na celi črti prav in se popolnoma strinja z našim starim stališčem: In čuda golemoga, ali veste, kdo je ta naš zaveznik? To je reci in piši: »Slovenski Narod« od 4. oktobra t. l. ! Neverjetno! »Slovenski Narod« kaj rad prihaja do naših zaključkov, samo vedno pol leta pozneje, ko je že vse zamujeno in so razprave njegovih sotrudnikov le še bolj teoretične vrednosti v pomirjenju nezadovoljnih demokratov.

+ Ministrstvo prosvete je postalo za vladavine g. Sv. Pribečevića po zahtevu belgrajske »Samouprave« pravcato strankarsko torišče za demokrate. Če človek čita obtožbe in pritožbe »Samouprave« nad delom tega ministrstva, mora skoraj misliti, da piše »Samouprava« o Ljubljani in o ljubljanskem višem šolskem svetu. V Belgradu so nastavili toliko učiteljev in zlasti učiteljic, da ne vedo kam z njimi, seveda samo pristaše demokratske stranke, dočim v notranjosti Srbije učnih moči silno primanjkuje. Med učitelji, ki jih je ministrstvo prosvete imenovalo za Belgrad, je pa prav malo takih, ki imajo za šolo godne otroke, tako da tudi ta drugače pri imenovanjih za učiteljske službe v mestih zelo važni razlog odpade. Poleg tega je imenovalo ministrstvo na mnogih zavodih kar po dva upravnika, enega učitelja in eno učiteljico, in istotako 2 šolska nadzornika za mesto Belgrad, učitelja in učiteljico, čeprav še eden sam nima preveč dela. »Samouprava« se dalje pritožuje zaradi imenovanj šolskih nadzornikov; kjer umre ali gre v pokoj kakšen nadzornik-radikal, pride čisto gotovo na njegovo mesto nadzornik-demokrat. Tako dela ministrstvo prosvete večinoma le na tem, da zadovolji želje demokratskih gospodov, procvit šolstva pa mu je deveta briga.

+ Možnost vladne krize. Listi poročajo, da se v dobro informiranih vladnih krogih govori, da se bo tekom prihodnjega tedna vrnil kralj Aleksander v Belgrad. Ker obstoja praksa, da ob priliki, ko stopa na prestol nov kralj, poda vlada demisijsko, je podana možnost spremembe v vladi. V parlamentarnih krogih, ki stoji blizu vlade, se pojavlja bojazen, da bi ob tej priliki mogel kralj poveriti sestavo vlade kakim novi osebi. V slučaju, da dobi ta mandat ponovno Pašić, pa ni izključeno, da pride do velikih sprememb, kajti tako radikalci kakor demokrati so z mnogimi sedanjimi ministri kaj nezadovoljni.

+ Reška konstituenta se zbere dne 5. t. m. na svoje prvo zborovanje.

+ Messene in Sparta. Reški »Voce del Popolo« priobčuje na uvodnem mestu članek dr. Dalma o jugoslovanskih političnih razmerah. Članek očita kratkovidnost raznim Mussolinijem, Corradinijem in tudi D'Annunziu, da tako radi verjamejo vestem o neredih in uporih v Jugoslaviji ter

se vesele skorajšnjega pogina te najmlajše italijanske sosedice. Prvič — pravi dr. Dalma — te vesti niso resnične ali so vsaj znatno pretirane; drugič pa: če Messene Joka, se Sparta ne smeje. Narodno edinstvo Srbov, Hrvatov in Slovencev je za vse Jugoslovane nepreklicno zgodovinsko dejstvo, čegar misel je v vseh središčih najgloblje vkoreninjena; zanjo so tudi Radić in komunisti. Edino izjemo delajo Frankovci, ki so zato v službi Horthyja in dunajskih legitimističnih krogov. Vsa ta družba gre za upostavo habsburške države, največjega sovražnika Italije. Zeleti propad Jugoslaviji, je toliko kot zeleti slabo Italiji. Isto velja za Reko. Končno izraza člankar nado, da se Jugoslavija, ko se razmere uredijo, ne bo zaprla proti zunanjemu svetu s kitajskim zidom, ne bo ovirala prevoza iz Ogrske ter bo sodelovala na upostavi gospodarske edinstvi podonavskih dežela.

Dnevne novice.

— Kralj Aleksander ozdravel. Dopisnik »Jutarnjeg Lista« javlja iz Belgrada, da je kralj že okrevljal in da se bo lahko kmalu zopet povrnil v domovino. V informiranih krogih se govori, da se povrne kralj 10. t. m. Če bi pa kralj še ne dospel do 10. oktobra, bo odpotoval ministrski predsednik v Pariz, kjer bo poročal kralju o notranjem in zunanjem položaju naše države.

— Opozarjamo vse prijatelje petja na prirediteljske zveze v nedeljo 9. t. m. Ob pol 10. uri bo sv. maša v franciškanski cerkvi, kjer bodo peli združeni zbori, popoldne ob 2. uri istotam pete litanije in potem ob treh pevski nastopi pevskih zborov posamič in skupno. Vstopnice od 1—5 dinarjev se dobivajo v Unionski trafiki.

— Pevskim zborom in udeležencem občnega zbora Pevske zveze v Ljubljani 9. oktobra! Danes smo začeli razpošiljati izkaznice za polovično vožnjo, ki nam je bila dovoljena po državni železnici gl. razp. ministrstva saobračaja z dne 25. sept., štev. 32388, po južni železnici pa gl. dop. obrat. rav. juž. žel. z dne 20. sept., štev. 1773-II. Ako bi od kaknega zbora ne došlo toliko udeležencev, kolikor dobe izkaznic, naj nam jih vrnejo. Za vsakega posameznega velja ena vstopnica, glaseča se na njegovo ime. Prosimo, da jih natančno izpolnijo in jih dajo žigosat pri blagajni vstopne postaje. Vozovnic in legitimacij ne oddajte pri izstopu v Ljubljani, ker so iste veljavne tudi za vožnjo nazaj (kot orlovsko). Pevci naj se takoj po prihodu v Ljubljano zberejo v veliki dvorani hotela Union, kjer se bo vršila točno ob 8. uri pevska skušnja. Takrat bomo žigosali tudi izkaznice za polovično vožnjo, ker so iste sicer brez žiga Pevske zveze neveljavne. Enkratna polovična vožnja velja za čas od 8. do vključno 10. oktobra. Kdor želi še legitimacijo za polovično vožnjo, pa se ni še prijavil, naj to nemudoma stori, da prejme izkaznico pravočasno. Za izkaznice bo treba plačati pri žigosanju v Unionu pol dinarja. Pevci pripeljite s seboj znanice in pritožbe lepega petja.

— Izvirna »poročila« »Jutra«. Pooblaščenici smo izjavili, da je poročilo »Jutra« v št. 232 z dne 1. oktobra 1921 pod naslovom »Izgovori ljublj. škofa« glede parastosa in incidentov popolnoma izmišljeno.

— Proslava dograditve sokolskega doma v Radovljici se je obnesla prav klavirno kljub večtedenski reklamni po časopisih in plakatih, katere so menda razposiljali celo v Srbijo, ker so v pričakovanju par sto srbskih Sokolov postavili na glavnem trgu slavalok v cirilici. Pisalo in govorilo se je o posebnih vlakih, o par tisoč udeleženceh, ko sta pa prišla oba redna jutranja vlaka iz Ljubljane in Jesenic, smo pa videli, da nas pred tako armado ni treba biti strah. Po odkritju spominke plošče Olipu Boštjanu, ki je bil pred vojsko res Sokol, ko pa je prišel iz ruskega ujetništva, se je sam izrazil javno v gostilni, da Sokol ne bo več in je v isti gostilni sokolskemu starostu prisolil par krepkih zaušnic in ga je vrgel pod mizo, se je razvila svečana povorka, v kateri smo šteli in našli 105 Sokolov v kroju (med njimi 11 na konjih), 70 Sokolic, nekaj naraščaja; 10 samostojnih kmetov na konjih in 5 (reci in piši pet) narodnih noš in kakih 40 udeležencev v civilu. Sprevod je šel po glavnem trgu in mimo cerkve, kjer se je vršila ravno služba božja, je vojaška godba prav pridno igrala. Trg je bil čisto prazen, nobenega pozdravljanja, nobenega navdušenja. Dobili smo vtis, da se pomika mimo nas mrtvaški sprevoz, ne pa svečana povorka o priliki trojnega sokolskega slavlja. Zastav je bilo na glavnem trgu vseh skupaj 12 in tuji gostje so iz vsega lahko sprevideli, da niso prišli v »naše« mesto, kakor smo čitali na slavaloku pred kolodvorom, ampak v mesto, ki Sokole docela ignorira. Običajna točka sokolskih prireditev v Radovljici — pretep — sicer ni bila oficijelno na programu, izvršila se je pa. Ker so naši somišljeniki celo sokolsko prireditelstvo — tudi popoldansko telovadbo in veselico, ki se je vršila izven mesta — čisto ignorirali, so prišli zvečer Sokoli v

oslovska tiskarna v Ljubljani.